

2+1

IRODALMI ÉS FILMES VERSENY (2016/2017)

JAVÍTÓKULCS

Kedves Kollégák!

Köszönjük munkájukat és együttműködésüket! Reméljük, a versenyre kijelölt két olvasmány és a film kellemes, tartalmas élményt nyújtott.

Kérjük,

- a javítást a javítókulcs alapján végezzék, figyelembe véve annak szempontjait és ajánlásait, rugalmasan alkalmazva azokat a versenyzők szövegeihez,
- a javításnál piros színű tollat használjanak,
- a jó megoldást pipával, a hiányzót hiányjellel jelöljék,
- fél pontot csak ott adjanak, ahol erre a javítókulcs lehetőséget ad,
- az elért pontszámot feladatonként írják be a megfelelő négyzetbe, a helyesírási hibapontokkal csökkentett összpontszámot tüntessék fel a feladatlap első oldalán.

Kérjük, tartsák szem előtt, hogy a javítókulcsban többnyire az elvárhatónál valamivel részletesebb megoldások szerepelnek, tehát azoknál kevésbé pontos, kevésbé kifejtett, de lényegileg helytálló, értelmes válaszok is elfogadhatók akár maximális pontszámmal. [Szögletes zárójellel] olyan, a javítást segítő megjegyzéseket jelöltünk, amelyek semmiképp nem részei az elvárható teljes megoldásnak.

A helyesírás értékelése

Kérjük, hogy az alább felsorolt durva helyesírási hibákat a teljes dolgozatban három vonallal aláhúzva és a jobb margón „-0,5” jelzéssel jelöljék.

Durva hibáknak 0,5 pontot, de a dolgozat összpontszámából összesen legfeljebb 5 pontot vonjanak le.

Durva helyesírási hibák:

1. a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban, toldalékokban
2. az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja

3. kis- és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. *Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa*), melléknevek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknév (pl. *francia, balatoni, adys*) esetében
4. igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
5. tagadószó egybeírása az igével, tagadott szóval, tagadott kifejezéssel
6. az *ly – j* tévesztése közhasználatú szótőben és toldalékban, az *ly – j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése
7. felszólító módú igealakok hibái

Köszönettel:

a verseny szervezői

1. J. D. SALINGER: ROZSBAN A FOGÓ

Szómagyarázatok

(1) Magyarázd meg a regényben szereplő alábbi szavak jelentését:

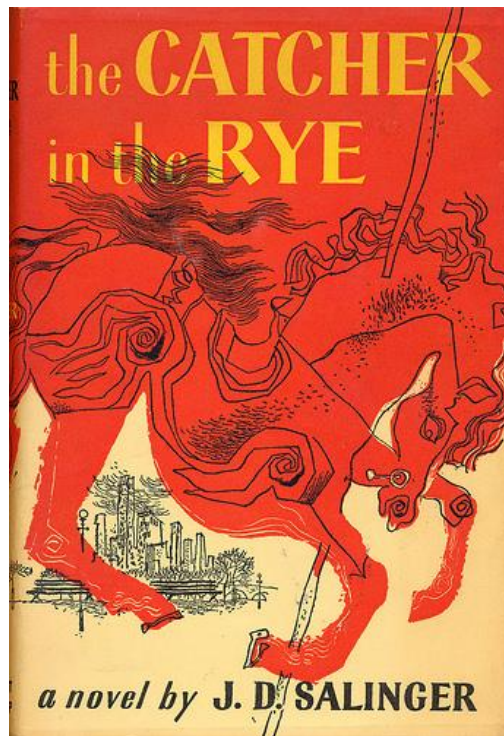
exhibicionista: olyan személy, aki (túlzottan) hajlamos olyan viselkedésre, melynek célja felhívni mások figyelmét önmagára
matiné: délelőtti [a regényben kora délutáni] előadás, filmvetítés vagy hangverseny
ringlispíl: körhinta

Minden lényegében helyes meghatározás 1-1 pont

3	
---	--

Vizuális jelek értelmezése

(2) Salingernek nagyon tetszett az 1951-es kiadáshoz készült borítógrafika, amely egy megbokrosodott, piros körhintalovat ábrázol:

a) A regény melyik jelenete adhatta az ötletet a grafikusnak? (Mikor és hol játszódik? Kik a szereplői?)

- A regény végén, a parkban, kibékülésük után Phoebe fölül a körhintára, Holden pedig boldogan nézi.

→ 1 pont

b) Értelmezd néhány mondatban ezt a borítóképet! Hogyan kapcsolódik a regényhez és a főszereplőhöz? Mi mindent fejezhet ki a képek nyelvén abból, amiről a regény szól? (Figyeld meg pl. a vonalvezetést! Mire emlékeztet a ló testén keresztülhaladó rúd?)

Milyen többletjelentése, szerepe lehet annak, hogy a grafikus nem valódi lovat, hanem körhintalovat választott?

- A kép Holden összetett érzelem- és gondolatvilágából elsősorban a lázadást, a kitörés, menekülés vágyát, a világgal (és esetleg önmagával) szembeni dühöt és az érzelmi zaklatottságot hangsúlyozza – pl. a piros szín használatával, a zaklatott, ideges vonalvezetéssel; a ló egész teste görcsösen vonaglik, mintegy meggörbül a fájdalomtól és/vagy az erőfeszítéstől.
- Egy hintaló nem mozdulhat, és így a korlátozottság, tehetetlenség, a szabadsághiány érzésének is jelképe is lehet.
- Másrészt egy hintaló mindig körben forog, amiről az értelmetlenség, céltalanság érzésére is asszociálhatunk.
- Egy megbokrosodott hintaló ezek szerint a szabadsághiány, a merev korlátok és/vagy az értelmetlen létezés elleni (abszurd?) lázadást, illetve a menekülés vágyát jelképezheti, a testén áthaladó tartórúd viszont kétségessé teheti, hogy képes lehet-e elszabadulni.
- A tartórúd a ló a testébe döfött dárdaaként hat (a piros színről, mely a póznát alul csak egy darabon futja be, a vérre is asszociálhatunk), és így Holden fájdalmas sebzettségére is utalhat.

A fenténél kevésbé kifejtett, illetve attól eltérő, de meggyőző, érvekkel kellően megtámogatott értelmezések is elfogadhatóak.

4	
---	--

„Vén gyerek”

(3) a) Salinger a *Rozsban a fogó*-hoz írt fülszövegben „tizenhat éves vén gyerek”-nek nevezte Holden Caulfieldet. Röviden magyarázd meg, szerinted mi mindent jelenthet a „vén gyerek” szókapcsolat! Legalább két különböző értelmezést fogalmazz meg!

- kortársaihoz képest lelki-szellemi értelemben „vén”, koraöreg; ezen túl a „vén” jelző többféleképp is értelmezhető, pl.:
- kortársai átlagánál többet és mélyebben gondolkodik és érez; érettebb, felnőttesebb a gondolkodásmódja; és/vagy
- megfáradt, kiégett, szinte mindenből kiábrándult, úgy érezheti, mindenén túl van, ahogy egyes idős emberek

2 különböző, (akár a fentiektől eltérő, de megindokolható) értelmezés megfogalmazása → 2 pont

b) Holden milyen külső tulajdonsága utalhat erre (is) szimbolikusan?

- (gyerekkorától) van egy csomó ősz hajszála
→ 1 pont

3	
---	--

Zabhegyező

(4) A regény eredeti címének (*The Catcher in the Rye*, kb. 'a fogó / elkapó a rozsban') nagyjából szó szerinti fordítása a *Rozsban a fogó* cím. Az első magyar fordítás címe

azonban *Zabhegyező* volt. Ez a cím a regény, illetve a főszereplő egyfajta értelmezésének is tekinthető.

Milyen irányban, mennyiben módosítja a *Zabhegyező* cím a regény értelmezését? Hogyan befolyásolja a főszereplő alakjának megítélését, értelmezését?

- a *Zabhegyező* cím Holden életének és/vagy „lázasának” céltalanságát, értelmetlenségét sugallja
- rosszabb esetben negatív (erkölcsi) ítéletet sugall: azt, hogy Holden naplopó, léhűtő és semmirekellő alak

A fentitől eltérő, de megindokolható értelmezés is elfogadható.

2	
---	--

Kamu

(5) a) Holden elbeszélésében vissza-visszatérnek a „kamu”, „kamuzni” kifejezések. Milyen változatait jelenítik meg ennek a viselkedésformának az alábbi szereplők? Töltsd ki az erről szóló táblázatot!

A táblázat 3-4. sorában mutasd be az alábbiak közül két általad választott szereplő „kamuzását”:

- Ossenburger (a temetkezési vállalkozó, aki sok pénzt adományozott a Pencey-nek, és beszédet mond a kápolnában)
- Haas (Holden egy korábbi iskolájának igazgatója)
- a „kiköpött elitegyetemista” a színházban, Sally ismerőse

Szereplő	A Holden által bírált „kamu” tulajdonság, viselkedés
<i>Stradlater</i>	A lányokkal szemben őszintének, megbízhatónak mutatja magát, de csak színleli a gyengéd érzelmeket, valójában rámenős és érzéketlen: inkább csak le akar feküdni a lányokkal, és nem érdekli a személyiségük.
<i>Ernie, a bárzongorista</i>	Alázatosnak, szerénynek tettei magát, valójában önelégült és „iszonyú sznob: csak nagymenőkkel meg celebekkel áll szóba”. Saját személye és művészete jelentőségét hangsúlyozza (reflektor, tükör), de Holden szerint a rossz ízlésű közönség igényeit igyekszik – nem ritkán olcsó hatásvadászattal – kiszolgálni.
Ossenburger, a temetkezési vállalkozó, aki sok pénzt adományozott a Pencey-nek	Beszédében vallásosságra, gyakori imádkozásra buzdítja a diákokat, magával példálózik: ő folyton beszélget Jézussal, még autóvezetés közben is – miközben Holden szerint csak az érdekli, hogy meggazdagodjon az olcsó temetésekből.
Haas, az Elkton Hills iskola igazgatója	Látszólag kedves, barátságos a szülőkkel; valójában színlel, illetve a pénz és az társadalmi presztízs előtt hajbókol, a kevésbé jó külsejű, előnytelen fellépésű szülőket viszont lenézi.
a „kiköpött elitegyetemista” a színházban, Sally ismerőse	Nagyképű sznob, a színielőadásról való beszélgetést műveltsége fitogtatására és a más barátnőjével való flörtölésre használja. Bár valójában felszínesen ismerik csak egymást Sallyvel, úgy tesznek, mintha nagyon jóban volnának (a fiú valószínűleg udvarolni, Sally pedig kacérkodni akar).

4 lényegében helyesen kitöltött sor → 4 pont

b) A fenti táblázat segítségével általánosítva fogalmazd meg, miféle emberi tulajdonságokat, magatartásformákat ért Holden „kamu(zás)” alatt!

- hiteltelen emberi viselkedést, képmutatást; olyan hazug viselkedést, amely elfedi vagy meghamisítja az illető valódi jellemét, érzéseit és gondolatait

→ 1 pont

c) Mit ért Holden azalatt, hogy Débé „elkurvult”?

- Holden szerint Débé tehetséges író, de eladta magát: elárulta saját tehetségét és az értékes irodalmat, hogy Hollywoodban kétes értékű (vagy legalábbis Holden által lenézett) filmek írásával sok pénzt keressen

→ 2 pont

7	
---	--

Phoebe és Holden kapcsolata

(6) Milyen a viszony Holden és Phoebe között? Mutasd be kapcsolatukat mindkettejük oldaláról! Állításaidat legalább hat konkrét példával, érvel támaszd alá (viselkedésük, gesztusaik egymás felé, a másikkal kapcsolatos érzelmeik, gondolataik)!

- kapcsolatuk szeretetteljes, ragaszkodnak egymáshoz:

Phoebe

- hosszú (ötoldalas) levelet írt Holdennek;
- az éjszakai látogatás alatt többször átöleli Holdent,
- elkeseredik, amikor megtudja, hogy Holdent ismét kicsapták,
- az összes karácsonyi pénzét Holdennek adja,
- Holden cinkosa a szülőkkel szemben: amikor Holden éjszakai látogatása közben hazajönnek, nem árulja el (még a cigarettafüstért is magára vállalja a felelősséget)
- tartóztatni próbálja: fölajánlja, hogy aludjon vele;
- később otthagyná a szüleit (vállalva a bizonytalanságot), hogy Holdennel mehessen
- stb.

Holden

- ahányszor csak szóba hozza Phoebe-t, mindig dicséri: szépnek, tehetségesnek, értelmesnek és korához képest érett gondolkodásúnak tartja; szerinte Phoebe jobban táncol, mint bárki
- mindig szívesen beszélget, szívesen táncol vele
- amikor Phoebe megkérdezi, hogy kiket szeret, kevés ember jut eszébe, egyikük Phoebe
- Phoebe-nek adja a szarvaslövő sapkáját
- megígéri Phoebe-nek, hogy ha elszökik, vele akkor is tartani fogja a kapcsolatot (- a búcsúzásnál elsírja magát, és nem bírja abbahagyni)
- felelősséget érez iránta: bántja, hogy fölzaklatta az éjszakai látogatás közben (azzal is, hogy elsírta magát)
- részben Phoebe miatt megy végül mégis haza szökés helyett
- stb.

Legalább 6 tartalmi elem megléte → 6 pont

6	
---	--

2. JANNE TELLER: SEMMI

Tæring „se túl nagy, se túl kicsi”

(7) Miért találhatta fontosnak megemlíteni a szerző, hogy Tæring „se túl nagy, se túl kicsi”?
Mi lehet ennek a jelentősége?

- Ez a település, és ezen keresztül a szereplők átlagosságát, hétköznapiságát hangsúlyozhatja, azt, hogy mindez bárhol megtörténhetne, az eset általánosítható érvényű.

1	
---	--

Az osztályterem ajtaja

(8) a) Értelmezd az alábbi idézetet a II. fejezetből, amikor Pierre Anthon otthagyja az iskolát az első tanítási napon!

„...kiment anélkül, hogy becsukta volna maga mögött az ajtót.

Az ajtó elvigyorodott. Először láttam ilyen. Az ajtó nagy, nevető pofának tűnt, ami elnyelne, ha arra ragadtatnám magam, hogy kövessem Pierre Anthont. Hogy kire vigyorgott? Rám, mindannyiunkra.”

Milyen jelképes, önmagán túlmutató jelentése lehet a nyitva hagyott ajtónak? Hogyan jelképezheti az életükben bekövetkezett fordulat, változás lényegét?

Mit jelenthet az, hogy a narrátor úgy érzi, a nevető pofa elnyelné, ha követné Pierre Anthont?

- A 8/a-sok eddig a felnőttektől készen kapott gondolkodásmódba, életmódba voltak jelképesen „bezárva”, és eszükbe sem jutott megkérdőjelezni azt, illetve föltenni a kérdést, hogy mi értelme, célja van a létezésüknek.
- Pierre Anthon azonban szellemi értelemben új utat mutat meg a többieknek, amely azonban a semmihez, az élet értelmetlenségének felismeréséhez (is) vezet(het), ilyen értelemben elnyeléssel fenyegeti azt, aki követi Pierre-t.
- Az ajtó nyitva hagyása felhívásként is érthető Pierre Anthon részéről, hogy kövessék őt.
- Az ajtó vigyorg mindenkire → Pierre Anthon szavai hatására eddigi életüket és gondolkodásukat nevetségesnek, naivnak láthatják

→ 2 pont

b) Milyen hatással van az osztálytársakra az, amit Pierre Anthon tesz és mond az osztályteremben, majd a szilvafán? Mit gondolnak, illetve mit éreznek?

c) Az eddigiekből kiindulva magyarázd meg, miért nem hagyják egyszerűen figyelmen kívül Pierre Anthont!

b-c) - A lelkük mélyén egyre inkább azt gondolják, hogy Pierre Anthonnak igaza van vagy igaza lehet. →

- A lehetőség, hogy az élet értelmetlen, szinte elviselhetetlen félelmet, szorongást ébreszt bennük. →

- Lelki nyugalomuk érdekében életbevágó kérdéssé válik, hogy meg tudják-e cáfolni Pierre Anthon állításait.

→ 2 pont

d) Nevezd meg „Az ajtó elvigyorodott.” mondatban található szókép típusát!

- Megszemélyesítés. (Elfogadható a metafora is.)

→ 1 pont

5	
---	--

A felnőttek

(9) Miért gondolhatják úgy a gyerekek, hogy a Pierre Anthon által fölvetett problémákkal nem fordulhatnak a felnőttekhez? Miért nem kérnek tőlük segítséget? Mutasd be, hogy ebből a szempontból milyennek ábrázolja a regény a felnőttek életét, gondolkodását!

- Jan-Johan: a felnőttekhez nem fordulhatnak, nem mondhatják el, miket kiabál Pierre Anthon, „mert a felnőttek nem akarják hallani, hogy tudjuk, hogy igazából semmi se valami, és mindenki csak úgy csinál, „mintha”” →
- A gyerekek valódi válaszokat akarnak, és úgy gondolják, hogy a felnőttektől nem várhatnak ilyeneket; a felnőttek megelégednének azzal, ha – hallgatólagos közös megegyezéssel – a szőnyeg alá söpörnék a problémát.
- Sofie: „Az élet értelmét kerestük. (...) Az iskolában semmi ilyesmit nem tanítottak. Így magunknak kellett utánajárni.”
- A felnőtt világról (szülők, tanárok) nagyon kedvezőtlen, sőt ijesztő kép alakul ki: valójában nem képesek hitelesen fölmutatni a fiatalok számára vonzó értékeket, amelyek értelmet és célt adhatnának az életnek.

2	
---	--

Megtagadott értékek

(10) A Fontos Dolgok Halmára egy bizonyos ponton túl az egyes szereplőknek már valami olyasmit kell beszolgáltatniuk, aminek feláldozása által mindegyikük felad vagy megtagad valamit, ami lényegileg hozzájuk tartozik (vagyis része az identitásuknak). Az alábbi táblázatban nevezd meg 4 ilyen jellegű áldozatot, és röviden fogalmazd meg, hogy milyen értéket testesít meg, jelképez az adott dolog!

Amit feláldoz valaki	Értelmezés: a (lényegileg a személyhez tartozó) érték, amelyet a feláldozott dolog megtestesít, jelképez
<i>a formalinban tárolt kígyó ellopása</i>	<i>a (biológiateanár) apához való hűség / a vele való kapcsolat, összetartozás</i>
dán zászló	a hazához és a nemzethez tartozás / hazaszeretet
napló	tulajdonosának legszemélyesebb titkai, érzései, gondolatai / személyiségének lenyomata, megörökítése / a magánélethez, az intim szférához való jog
örökbefogadási bizonyítvány	az új családhoz tartozás / a család iránti szeretet jelképe [Anna-Li esetében az új nemzeti hovatartozásé is]
formalinban tárolt kígyó	a biológiateanár apához való hűség / az apával való kapcsolat, összetartozás
halott kisöcs	a testvér [és a szülők] iránti szeretet / a családhoz kötődés / általában a halottak [és a gyászolók] iránti tisztelet
kék copfok / haj	a különlegesség, egyediség külső jele
imaszőnyeg	a vallásos érzés, meggyőződés / a vallási hovatartozás jelképe / mindazok az értékek, elvek, amelyekben az iszlám követői hisznek
Krisztus-szobor	a vallásos érzés, meggyőződés / a vallási hovatartozás / mindazok az

	értékek, elvek, amelyekben a keresztények hisznek / a Krisztus, Isten iránti szeretet, tisztelet
Hamupipőke / a kutya fejének levágása	egy élőlény életét áldozza fel / → erkölcsi meggyőződését (ölni bűn) tagadja meg / az elkövető korábbi büntelenségét, ártatlanságát áldozza fel
szüzesség	a saját test feletti rendelkezés joga stb.
levágott ujj	művészi képesség / a saját test feletti rendelkezés joga / testi épség

A második oszlopban a fentiektől eltérő, de értelmes, lényegileg helyes értelmezések is elfogadhatók. A perjellel elválasztott válaszok közül elegendő az egyik megléte.

Minden helyesen kitöltött sor → 1,5 pont

A fentiek között szereplő áldozat megnevezése az érték megnevezése nélkül → 0,5 pont

6	
---	--

Miért ölik meg Pierre Anthont?

(11) Miért ölik meg az osztálytársai Pierre Anthont? Több okot, magyarázatot is fogalmazz meg! (Mit jelent számukra az, amit halála előtt mond? Mi lehet a 8/a-sok tettének a jelképes értelme, mi a lélektani magyarázata?)

- Az agresszió levezetése: A mindenkiben régóta halmozódó feszültség, elfojtott agresszió végül ebben a formában robban ki. [„Jó érzés volt megütni Pierre Anthont. Jó érzés volt belerúgni.”]
- Bosszút akarnak állni:
 - Megaláztatásként élik meg, hogy Pierre Anthon leleplezi: valójában már régóta csak színlelték, hogy hisznek a Fontos Dolgok Halmában, máskülönben nem adták volna el.
 - Pierre Anthont bűnbaknak tekintik: mindenért őt hibáztatják. Saját bűneiket is rá ruházzák át, és mindenért rajta akarnak bosszút állni. [„Mindenről ő tehetett. (...) Az ő hibája, hogy elvesztettük az életkedvünket, hogy nem hittünk a jövőben, és teljesen elbizonytalanodtunk. (...) ezért meg kell fizetnie.”]
- Nem képesek szembenézni bizonyos igazságokkal, amelyeket Pierre Anthon mondott ki:
 - azzal a lehetőséggel, hogy nem képesek értelmet adni létezésüknek / kudarcot vallott az a kísérletük, hogy az élet értelmét megtalálják
 - árulásukkal és anyagiasságukkal: a pénz fontosabb volt nekik, mint az, hogy értelmet találjanak az életben, illetve mint mindaz, amit a Fontos Dolgok Halma létrehozása érdekében feláldoztak
- Lehetséges olyan értelmezés is, amely Pierre Anthont egyértelműen destruktív figurának, netán ördögi kísértőnek tekinti: ahhoz, hogy az ember tovább élhessen, le kell győznie azt a kételyt, mely szerint semminek nincs értelme, és ezért minden hiábavaló. Eszerint Pierre Anthon megölése e kísértést legyőző, felszabadító tett volna.

Minden helyes – akár a fentiektől eltérő – válaszelem 1-1 pont

4	
---	--

Mit veszítettek? Mit kaptak?

(12) Agnes ezt mondja Pierre Anthon temetésével kapcsolatban:

„Azért sírtunk, mert elvesztettünk valamit, és kaptunk valamit cserébe. (...) És mert tudtuk, mit veszítettünk el, de még nem tudtuk szavakba önteni, mi az, amit kaptunk.”

Fogalmazd meg, hogy szellemi, lelki értelemben **(a)** mit vesztek, illetve **(b)** mit kaptak a 8/a-sok! Milyen tekintetben változtathatták meg őket (vagy változtathatják meg a jövőben) az átélt események?

- a)** - Elvesztették azt a nyugalmat, ami abból fakadt, hogy eszükbe sem jutott megkérdezőjelezni, hogy van-e értelme az életüknek, a jövőre vonatkozó terveiknek, céljaiknak, vagy az emberi életnek általában.
- Az ártatlanságukat is elvesztették, erkölcsi (bűntelenség) és szellemi-lelki értelemben („boldog” tudatlanság, illúziók) egyaránt.
 - Kik-ki elvesztette ezeken felül azt, amit a Fontos Dolgok Halma létrehozása közben feláldozott vagy feladott önmagából.

→ 2 pont

- b)** - A legáltalánosabb értelemben: az átélt események bizonyára mindenkiben előidéznek valamilyen (pozitív vagy negatív) változást.
- Amit kaptak, az egyelőre inkább lehetőség, elsősorban a személyiségfejlődésre: arra, hogy felismerjék, kinek-kinek magának kell megtalálnia élete értelmét. Az események kikökhentették őket a kényelmesen öntudatlan konformizmusra, a megkérdőjelezetlenül elfogadott rutinra épülő életből (amelyet sokan élnek). Így elindulhatnak egy tudatosabb választásokra épülő, és ebben az értelemben talán hitelesebb és értékesebb élet felé.
 - Kérdéses ugyanakkor, hogy ki hogyan és mennyire lesz képes élni ezzel a lehetőséggel.
 - Az által a szenvedés által, amellyel az áldozatok jártak, bizonyos értékek jelentőségéről talán mégiscsak megbizonyosodhattak.

→ 3 pont

A fenti csupán egy lehetséges értelmezés, más meggyőző, intelligens válasz is elfogadható.

5	
---	--

+1. STEPHEN CHBOSKY: EGY KÜLÖNC SRÁC FELJEGYZÉSEI

Ajándékok

(13) Visszatérő motívuma a filmnek az ajándékozás. Számos ajándéknak van valamilyen különös jelentősége, rejtett vagy szavakkal is kifejezett jelképes üzenete. Töltsd ki az ezzel kapcsolatos táblázatot!

Ajándék	Ki adja?	Kinek?	Mi a jelentése, üzenete a megajándékozott számára?
<i>könyvek kalapdobozban</i>	<i>Charlie</i>	<i>Samnek</i>	<i>A könyvek Charlie legértékesebb, legszemélyesebb tárgyai közé tartoznak, az, hogy lemond róluk, Sam iránti szeretetét fejezik ki, ill. önmaga egy részét szeretné odaadni. („Neki akartam adni egy részemet.”)</i>
kazetta dalokkal	Charlie	Samnek	Így akar Samnek szerelmet vallani („hogy megtudja, mit érzek”).
hanglemez [Beatles:	Charlie	Samnek	A lemez Helen nénié volt [az autóban a vezető melletti ülésen látható az öngyilkosság

Something]			jelenetében] → Sam hasonlóan fontos szerepet tölt be az életében, mint Helen néni, akit egykor mindenki másnál jobban szeretett.
öltöny	Patrick	Charlie-nak	„Minden híres író öltönyben járt” – mondja Patrick → bízik Charlie írói tehetségében, és írásra biztatja.
óra	Patrick	Charlie-nak	Az aszimmetrikus órát Patrick készítette technikaórára, és az ő másságának és/vagy nonkonformizmusának jelképe. Azzal, hogy Charlie-nak adja, arra biztatja, vállalja ő is bátran azt, hogy eltér az átlagostól, hogy nem mindig felel meg mások elvárásainak.

A 2. sorban elfogadhatóak a következő megoldások:

kazetta dalokkal	Derek	Candace-nek / Charlie nővéreinek	udvarló gesztus
kazetta dalokkal	Mary Elizabeth	Charlie-nak	jobban be szeretné vonni Charlie-t a saját világába

Egy-egy soron belül csak a Ki adja? és a Kinek? mezők helyes kitöltése → 0,5 pont (Ha a két név közül csak az egyik helyes, nem jár a 0,5 pont.)

A Mi a jelentése, üzenete? mező helyes kitöltése → 1 pont

Így a teljes sor helyes kitöltése → 1,5 pont

6	
---	--

Patrick

(14) a) Miért, milyen tekintetben jelenthet Patrick pozitív, előrevivő mintát Charlie számára? Legalább két különböző dolgot fogalmazz meg!

- úgy tűnik, problémátlanul jóban van önmagával, különösebb belső konfliktusok nélkül el tudja fogadni saját magát (olyannak, amilyen) →
- a nyilvánosság / mások előtt is bátran, nyíltan föl vállalja másságát, önmagát

2 különböző helyes válaszelem → 2 pont

b) Idézz fel röviden legalább három olyan jelenetet, amelyben Patrick ilyen mintaként jelenhet meg Charlie számára!

- a Rocky Horror Picture Show-ból előadott jelenetek, ahol női ruhában jelenik meg
- az iskolai bálon Sammel egy látványos táncduót adnak elő
- a menzai verekedésnél nem tűri el a sértést és az igazságtalan bántalmazást, a túlerővel szemben is igyekszik megvédeni a méltóságát
- stb.

3 jó példa → 3 pont

2 jó példa → 2 pont

Vizuális jelek értelmezése 1.

(15) a) Mit jelenthet, jelképezhet az alábbi kép?

- A szabadság, a korlátok legyőzésének érzését (vagy legalábbis vágyát). [Mellesleg a *Titanic* c. film (1997) emblematikussá vált jelenetének imitációját is láthatjuk benne.]

→ 1 pont

b) A film melyik részében és milyen különbséggel ismétlődik meg az ezen a képkockán látható jelenet? Mi a fő különbség a két jelenet között?

- A zárójelenetben ismétlődik meg, de ott Charlie az, aki széttárt karokkal áll a kisteherautó platóján [míg az első alkalommal csak csodálattal nézte Samet].

→ 2 pont

c) Milyen, Charlie életében, benső világában időközben lezajlott változásra hívja föl a figyelmet a különbség, illetve az ismétlés?

- A Charlie személyiségében, érzésvilágában (és kapcsolataiban) bekövetkezett változásra hívja föl a figyelmet: sokkal szabadabbnak érezheti magát; többféle – elsősorban benső – korlátot is legyőzött stb.

→ 1 pont

d) Mi a jelentősége annak, hogy ezek a jelenetek egy alagútban játszódnak?

- A zárójelenetben a kocsi fizikailag, a szereplők pedig szimbolikusan is kiérnek az alagútból a fényre. Ez jelképezheti azt, hogy Charlie, (illetve Sam és Patrick is) maguk mögött hagytak egy nehéz életszakaszt.

[A két jelenet hármójuk összetartozását is kifejezi. Az első alkalomra emlékezve Charlie azt mondja: „akkor végre úgy éreztem, hogy tartozom valahova”.]

→ 1 pont

5	
---	--

„Azt a szerelmet viszonzzuk, amit szerintünk megérdemlünk.”

(16) „Azt a szerelmet viszonzjuk, amit szerintünk megérdemlünk.”

a) Kire vonatkozik ez a mondat a filmben?

Samre vonatkozik.

→ 1 pont

b) Magyarázd meg, mit jelent ez a mondat az adott szereplővel kapcsolatban! Milyen jellemvonásával van ez összefüggésben? Hogyan jelenik ez meg konkrétan az életében?

- Sam nem igazán becsüli sokra önmagát.
- Ezért természetesnek veszi, hogy a párkapcsolataiban sem kap igazi szeretetet és tiszteletet, sőt kihasználják.
- Jelenlegi barátja, Craig sem becsüli meg túlságosan / nem bánik vele igazán jól: elhanyagolja, pl. nem megy el vele a gimnáziumi bálba, amelyet leminősít stb., később pedig kiderül, hogy végig megcsalta Samet.

→ 2 pont

c) Hogyan függ ez össze az adott szereplő múltjával? (Mennyire volt ez igaz az illetőre a múltban?)

- Sam első szeretője apja főnöke volt, ami szexuális kihasználást sejtet.
- A múltban is hajlamos volt olyan férfiakat választani, akik kihasználták, rosszul bántak vele. „Lefeküdtem bárkivel, és mindig kicsináltak. És állandóan berúgtam” – mondja, ami szintén az önbecsülés, önszeretet nagyfokú hiányára utal.
- [- Patrick szerint Sam „mindig a buta libát játssza a pasiknak” – valószínűleg, mert többnyire azt gondolja / attól fél, nem is láthatnak mást, többet benne.]
- [- Mindeközben pedig arra vágyik, hogy megtalálja az igazi szerelmet, hogy valaki „az igazi énjét szeresse”.]

→ 1 pont

4	
---	--

Vizuális jelek értelmezése 2.

(17) A film vége felé, amikor hazafelé gyalogol Samék házatól, Charlie alakja megkettőződik, majd megháromszorozódik.

a) Mit jelenthet, sugallhat ez a képi megoldás?

b) Minek hatására következik ez be?

a) Charlie benső széthullását, érzelmi zűrzavarát. / Azt, hogy ellentétes érzelmek kavarnak benne.

b) A rátörő emlékképek hatására, amelyekből nyilvánvalóvá válik, hogy Helen néni valamiféle szexuális visszaélést követett el vele.

2	
---	--

2+1: FOGALMAZÁS

A három mű sok mindenben eltér egymástól, vannak azonban közös vonásaik. Mindhárom műben találunk olyan tizenéves szereplő(ke)t, akik valamiért különcnek számítanak.

Írj fogalmazást *Különcnek lenni* címmel, amely ebből a szempontból hasonlítja össze a három művet!

Néhány további szempont az összehasonlításhoz:

- Mit jelent különcnek lenni?
- Hányféleképpen élheti meg valaki saját különc voltát?
- Hogyan reagál rá a környezete?
- Miért különösen aktuális ez a probléma tizenéves korban?

Ügyelj a stílusra és a helyesírásra! A fogalmazás lehetőleg ne haladja meg a pontozott sorokkal kijelölt terjedelmet, és ne írd a margóra.

A fogalmazás javítása

Kérjük, hogy a fogalmazások javítása során

- a tartalmilag egyértelműen hibás elemeket egyenes vonallal,
- a nyelvhelyességi hibákat hullámos vonallal húzzák alá.

Helyesírási hibák javítása: lásd a javítókulcs elején

A fogalmazások értékelésének szempontjai

Tartalom:

- gondolatgazdagság; lényegre tapintó, intelligens meglátások
- mind a négy, a feladatban megadott kérdést tárgyalja
- meggyőző érvek, releváns példák
- a fogalmazás kerüli a körvonalazatlan általánosításokat, és (a meggyőző érveléshez szükséges mértékben) a művekre való konkrét utalásokat is tartalmaz,
- ugyanakkor kerüli az értelmezés nélküli, pusztán cselekményismertetést is
- témataratás

Szerkezet:

- logikus és arányos fölépítés

Nyelvi minőség:

- a témának, a helyzetnek megfelelő stílus
- világos gondolkodást tükröző, pontos, egyértelmű fogalmazásmód
- nyelvhelyesség

Mindezeket figyelembe véve a „közepes” szintű fogalmazás 15 pontos, a „jó” 23, a „kifogástalan” 30 – köztes pontszám a javító tanár belátása szerint adható.

Néhány lehetséges tartalmi elem

A következőkben nem adunk teljes mintamegoldást, csupán néhány általános gondolatot, közös vonást emelünk ki a teljesség igénye nélkül, az egyedi eseteket nem tárgyaljuk külön.

- Holden, Pierre Anthon és az *Egy különc srác feljegyzései* három főszereplője is különnek tekinthetők:
- viselkedésük, gondolkodásmódjuk eltér a valamely (szűkebb vagy tágabb) közösségben elfogadottól, megszokottól;
- valamennyiüknek több-kevesebb konfliktusa is származik ebből;
- a különbözőség kívülállást és magányosságot is jelent, és
- önmaguk elfogadását is megnehezít(het)i (Holden, Charlie, Sam).

- Az, ami kívülállóvá tesz valakit, lehet az illető akaratan kívül álló adottság, körülmény (pl. Patrick homoszexualitása; a Charlie-t, Samet és Holdent ért traumák), és/vagy lehet tudatos választás eredménye is (Pierre Anthon, Holden) – e kétféle ok gyakran egymást erősítve van jelen.
- Az adott közösség értékrendjétől függ, hogy egy bizonyos tulajdonság megbecsülés vagy lenézés tárgya-e, segíti vagy gátolja-e az egyén beilleszkedését.
- Ezért olyan – általában értékesnek tekintett – tulajdonságok is válhatnak a kirekesztettség okaivá, mint például az, hogy Charlie művelt, szeret olvasni, érdekli az írás.

- A kívülállást, különbözőséget különféle módon él meg az egyes szereplők:
- többségük szenved tőle;
- van, aki szégyelli, a beilleszkedésre, elfogadásra sóvárog (Charlie);
- van, aki dacosan vállalja, sőt provokatívan demonstrálja (Pierre Anthon);
- van, aki hiperkritikus fölénytel kompenzálja és rejtegeti bizonytalanságát és szeretetvágyát (Holden);
- stb.,
- de olyan is van, aki nagyjából harmonikusan tud együttélni saját másságával (Patrick);
- az *Egy különc srác feljegyzései* pedig egy olyan baráti társaságot mutat be, amelyet épp a másság, a különység közös élménye és a különféle másságok kölcsönös elfogadása kovácsol össze.

- A különként való létezés azért lehet különösen aktuális probléma tizenéves korban, mert ez az önálló személyiség – nem ritkán fájdalmas – megszületésének időszaka.
- Az átalakulóban levő saját személyiség, különösen annak a másoktól megkülönböztető vonásai jobban a figyelem homlokterébe kerülnek ekkor, a kamasz gyakran önmaga számára is nehezen érthetőnek tűnik (Holden, Charlie).
- A személyiség kialakulatlansága, képlékenysége és a hiányos önismeret az emberi kapcsolatokban való eligazodást is megnehezíti (Holden és Sally).
- Mindez fölerősíti a különbözőség, kívülállás, magányosság érzését, és az önértékelés ingadozásában is megmutatkozik (Holden).
- Másrészt a tizenévesek többnyire kritikus távolságtartással kezdik újra szemügyre venni mindazt, amit korábban magától értetődőként elfogadtak, és a korábnál élesebb szemmel látják a világot, az életet, az embereket, különösen a felettük álló felnőttek tökéletlenségeit, és megkérdőjelezzik a szabályokat, értékeket, tekintélyeket.
- A személyiség önállósodása a szülőktől való – legalább részleges – eltávolodáshoz vezet. Ugyanakkor megnő a kortársak visszajelzéseinek jelentősége, és fölerősödik az igény a párkapcsolatok iránt. Az elfogadás hiánya vagy a negatív visszajelzések ezen a két területen viszont ugyancsak a magányérzetet erősíthetik (Holden, Charlie, Sam).